

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Литвинова О.М. стосовно Ухвали Великої палати Конституційного Суду України про закриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням Президента України П. Порошенка щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про позбавлення В. Януковича звання Президента України“

Велика палата Конституційного Суду України 10 грудня 2019 року постановила Ухвалу № 12-уп/2019 (далі – Ухвала), якою закрила конституційне провадження у справі за конституційним поданням Президента України П. Порошенка щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про позбавлення В. Януковича звання Президента України“ від 4 лютого 2015 року № 144–VIII (далі – Закон) на підставі пункту 2 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неналежність до повноважень Конституційного Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

Категорично не погоджуючись із закриттям конституційного провадження у цій справі, вважаю за необхідне на підставі статті 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“ викласти окрему думку щодо концептуальних недоліків аргументації Ухвали.

1. Мотивуючи неналежність до повноважень органу конституційної юрисдикції питань, порушених у конституційному поданні, Велика палата Конституційного Суду України виходила, зокрема, з такого:

– „Верховна Рада України ухвалила Закон з огляду на події, які відбувалися в Україні під час Революції Гідності“ (абзац четвертий пункту 3 мотивувальної частини Ухвали);

– „зміст оспорюваного акта є вираженням політичної волі парламенту за виняткової для держави ситуації, що створилася у зв'язку з самоусуненням В. Януковича від виконання повноважень Президента України, встановлених

Конституцією України, як глави держави“ (абзац п'ятий пункту 3 мотивувальної частини Ухвали);

– „зважаючи на те, що порушене у конституційному поданні питання має політичний характер, воно не належить до повноважень Конституційного Суду України, що є підставою для закриття конституційного провадження у цій справі“ (абзац восьмий пункту 3 мотивувальної частини Ухвали).

Аргументуючи наявність підстав для закриття конституційного провадження у справі, Велика палата Конституційного Суду України в абзаці шостому пункту 3 мотивувальної частини Ухвали звернула увагу на юридичні позиції Конституційного Суду України, згідно з якими Верховна Рада України може приймати рішення політичного характеру для висловлення своєї позиції та оцінки тих чи інших подій, фактів, обставин (перше речення абзацу третього пункту 2 мотивувальної частини Ухвали Великої палати Конституційного Суду України від 7 березня 2019 року № 8-у/2019); до юрисдикції Конституційного Суду України належить вирішення питань, які мають юридичний (а не політичний) характер (абзац другий підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Ухвали Конституційного Суду України від 12 січня 2005 року № 2-у/2005).

2. Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України; до повноважень Верховної Ради України належить прийняття законів (частина друга статті 8, стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

2.1. У законодавчій процедурі забезпечується безперервність і наступність у проходженні законопроекту шляхом унормованих послідовних дій суб'єктів права на законодавчу ініціативу, органів Верховної Ради України, її Голови, Президента України, які завершуються лише після оприлюднення та

опублікування закону (абзац другий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 9 жовтня 2007 року № 7-рп/2007).

Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону підписує його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає закон зі своїми вмотивованими і сформульованими пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду; у разі якщо Президент України протягом встановленого строку не повернув закон для повторного розгляду, закон вважається схваленим Президентом України і має бути підписаний та офіційно оприлюднений (частини друга, третя статті 94 Основного Закону України).

Із обставин ухвалення Закону випливає, що зміст оспорюваного акта є не тільки вираженням політичної волі парламенту, як про це зазначено в абзаці п'ятому пункту 3 мотивувальної частини Ухвали.

Із загальнодоступних відомостей, розміщених на офіційному вебпорталі Верховної Ради України, вбачається, що 9 лютого 2015 року Закон було направлено на підпис Президенту України П. Порошенку, а 17 червня 2015 року його було повернуто з підписом від глави держави. Таким чином, Закон не було повернуто для повторного розгляду парламентом протягом строку, встановленого частинами другою, третьою статті 94 Конституції України (протягом п'ятнадцяти днів після отримання Закону), тому він вважається схваленим Президентом України.

Отже, є підстави для висновку, що зміст оспорюваного акта є спільним вираженням політичної волі як Верховної Ради України, так і Президента України, який є гарантом додержання Конституції України.

Однак наступного дня з моменту набрання чинності Законом (19 червня 2015 року) Президент України П. Порошенко звернувся до Конституційного Суду України з конституційним поданням, у якому навів обґрунтування тверджень щодо невідповідності Закону приписам частини другої статті 6,

частини другої статті 8, частини другої статті 19, статті 85, частини третьої статті 105 Конституції України.

2.2. Як зазначив Конституційний Суд України у Рішенні від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, законом є юридично цілісний і структурно завершений нормативно-правовий акт, який приймається Верховною Радою України відповідно до її конституційних повноважень (абзац четвертий пункту 4 мотивувальної частини).

Закон є актом права вищої юридичної сили, ухвалення якого належить до виключної компетенції парламенту – єдиного органу законодавчої влади в Україні. Саме тому прийняття Верховною Радою України акта у формі закону автоматично зумовлює надання йому вищої юридичної сили, тобто будь-який ухвалений парламентом закон а priori має юридичний характер.

У межах цієї справи суб'єкт права на конституційне подання оспорував на предмет конституційності Закон – акт права вищої юридичної сили, яким В. Януковича позбавлено звання Президента України, тобто ним передбачено прямий індивідуальний юридичний наслідок.

У цьому зв'язку необхідно зауважити, що до повноважень Конституційного Суду України належить, зокрема, вирішення питань щодо відповідності Конституції України (конституційності) правових актів, у тому числі Верховної Ради України, до яких віднесені як нормативно-правові, так і індивідуально-правові акти (абзац другий пункту 1 резолютивної частини Рішення Конституційного Суду України від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002).

Прикметно, що наведені в Ухвалі юридичні позиції Конституційного Суду України щодо обмеження його юрисдикції лише питаннями юридичного (а не політичного) характеру та прерогативи Верховної Ради України приймати рішення політичного характеру стосувалися не законів України, а окремих положень Постанови Верховної Ради України „Про інформацію Генерального прокурора України, Міністра внутрішніх справ України, Голови Служби безпеки України про хід розслідування обставин, що мали місце під час виборів

міського голови м. Мукачєвого Закарпатської області“ (Ухвала Конституційного Суду України від 12 січня 2005 року № 2-у/2005) та Постанови Верховної Ради України „Про підтримку звернення Президента України до Вселенського Патріарха Варфоломія про надання Томосу про автокефалію Православної Церкви в Україні“ (Ухвала Великої палати Конституційного Суду України від 7 березня 2019 року № 8-у/2019).

Відтак Конституційний Суд України вперше у своїй діяльності використав вказані підходи щодо закону як акта вищої юридичної сили, які раніше застосовувались виключно стосовно постанов Верховної Ради України.

Отже, вважаю за необхідне констатувати, що до повноважень Конституційного Суду України належить вирішення питання, порушеного у конституційному поданні.

Водночас, закриваючи конституційне провадження у справі з мотивів, викладених в Ухвалі, Велика палата Конституційного Суду України фактично поставила під сумнів подальшу можливість здійснення конституційного контролю щодо питання, яке є аналогічним порушеному у цій справі, у тому числі стосовно акта права, що є вираженням політичної волі парламенту за певних обставин.

Суддя
Конституційного Суду України

О. М. ЛИТВИНОВ